

המחיר הדמוקרטי והאסטרטגי של תמיכת טראמפ בבנימין נתניהו בבחירות הקרובות

התערבות נשיא ארה"ב לטובת נתניהו מציבה אתגר לחופש הבחירה
בישראל ועלולה להעמיק את התלות המדינית בנשיא טראמפ

מאת פרופ' קובי מיכאל | אוקטובר 2026

נתניהו עם טראמפ בבית הלבן, אפריל 2025 (תצלום: Joey Sussman)

עיקרי הדברים

- הצהרת טראמפ על תמיכתו בנתניהו מציבה בפני הבוחר הישראלי אפשרות שלפיה בחירה במנהיג אחר תגבה מחיר ביטחוני במערכה מול איראן.
- יש לבחון את היחסים עם הנשיא טראמפ לפי תרומתם לביטחון ישראל, לחופש הפעולה שלה ולאינטרסים ארוכי הטווח שלה.
- תמיכת טראמפ בבחירת נתניהו עשויה להגביר את ציפייתו לנאמנות ולהקשות על ראש הממשלה להתנגד לדרישותיו בעת הצורך.
- האינטרסים של שתי המדינות אינם חופפים תמיד – ההסדר האמריקאי עם החותמים ממחיש כי גם ממשל ידידותי מקבל החלטות שאינן מסירות את האיומים על ישראל.

- חוסנה של הברית בין ישראל לארה"ב תלוי במוסדות, באינטרסים ובערכים משותפים ובתמיכה דו-מפלגתית; עליה לעמוד בחילופי שלטון ובמחלוקות מדיניות.

מבוא

ממשלים ונשיאים אמריקאים התערבו במערכות בחירות בישראל ובפוליטיקה הישראלית במקרים רבים לאורך השנים ובהיסטוריה של היחסים המיוחדים בין שתי המדינות. התערבותם של נשיאים באה לידי ביטוי במהלכים ובהצהרות שביטאו תמיכה במועמד מסוים (כך למשל, הנשיא קלינטון בהתייחס לראש הממשלה פרס שהתמודד מול בנימין נתניהו בבחירות 1996, עת פעל לכינוס פסגת מנהיגים בשארם א-שייח' בעקבות גל פיגועי ההתאבדות בתחילת 1996), או בהפעלת סנקציות ולחצים שנועדו להעביר מסר של אי-שביעות רצון מראש ממשלה העומד לבחירות (כך למשל, הנשיא בוש האב שהשעה ערביות בסך 10 מיליארד דולר, שהובטחו לישראל לצורך קליטת עולי חבר העמים טרם הבחירות של 1992 כאשר ראש הממשלה יצחק שמיר התמודד מול יצחק רבין).

אלא שהצהרת התמיכה השבוע של נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ בראש הממשלה בנימין נתניהו, וקריאתו הפומבית לציבור הישראלי לבחור בו מחדש, אינן עוד ביטוי שגרתי של ידידות בין מנהיגים או תמיכה משתמעת או מרומזת במועמד. [הפוסט שפירסם טראמפ](#) ברשת החברתית שלו ב-18 באוקטובר 2026, מציב שורה של שאלות מהותיות הנוגעות לא רק ליחסי ישראל וארצות הברית, אלא גם לעצמאות הדמוקרטית של ישראל, לחופש הבחירה של אזרחיה וליכולתה לנהל מדיניות חוץ וביטחון על פי האינטרסים שלה.

טראמפ לא הסתפק בשבחים לנתניהו או בהצגת הישגיו ושיתוף הפעולה ביניהם. הוא פנה ישירות לציבור הישראלי, הציג את נתניהו כשותף המועדף עליו בהתמודדות עם איראן, והבהיר כי בחירה במנהיג אחר עלולה לשנות את נכונותה של ארצות הברית להמשיך במערכה. בפוסט כתב טראמפ: "אם לישראל יהיה מנהיג לא נכון – כלומר כל מי שאינו ביבי – תצטרך ארצות הברית לבצע את המשימה בעצמה, ואני איני נוטה לעשות זאת" ("If Israel has the wrong Leader, which would be anyone other than Bibi, America will have to do this work ourselves, and I am not inclined to do so.")

בהמשך כתב: "This is the kind of Partner that the United States of America is demanding of Israel". כלומר, זהו סוג השותף שארצות הברית **דורשת** (הדגשה שלי, ק"מ) מישראל. ובסיום הפוסט הכריז כי "מכתב זה מייצג את תמיכתי השלמה והמוחלטת בביבי נתניהו במירוץ הקרוב לבחירתו המחודשת כראש ממשלת ישראל" ("Please let this Letter serve to represent my Complete and Total Endorsement of Bibi Netanyahu in his upcoming Race for Re-Election as Prime Minister of Israel. (Election as Prime Minister of Israel.) ולבסוף: "ביבי נתניהו לעולם לא יאכזב אתכם!" ("BIBI NETANYAHU WILL NEVER LET YOU DOWN!").

כלומר, תמיכתו המלאה והמוחלטת של טראמפ בנתניהו אינה משתמעת לשני פנים. גם הקישור בין זהות המנהיג הישראלי לבין נכונותו של הנשיא האמריקאי להמשיך בפעולה מול איראן מפורש בפוסט עצמו, ולבסוף גם הבחירה להשתמש במלה "דורשת", המשקפת ביטוי של עליונות ומרמזת על ציפייה ברורה של הפטרון לציות של הקליינט.

כדי להעריך את משמעות הדברים, יש להפריד בין שלוש שאלות: האם נתניהו הצליח לבנות יחסים אישיים טובים עם טראמפ; האם יחסים אלה אכן משרתים את האינטרסים ארוכי הטווח של ישראל; והאם ראוי שנשיא ארצות הברית יפעיל את השפעתו באופן הקושר בין בחירתו הדמוקרטית של אזרחי ישראל לבין נכונותה של ארצו להמשיך בפעולה ביטחונית. אלה שאלות שונות, והתשובות להן אינן בהכרח זהות.

האם הרקע האמריקאי של נתניהו הוא הסוד ליחסיו עם טראמפ?

אחד ההסברים המקובלים ליחסים הקרובים בין נתניהו לטראמפ מתמקד ברקע האישי של ראש ממשלת ישראל. נתניהו גדל בחלק משנותיו בארצות הברית, למד והתחנך בסביבה אמריקאית, דובר אנגלית רהוטה ומכיר היטב את התרבות הפוליטית והתקשורתית האמריקאית. הוא מבין את מרכזיותה של התקשורת בפוליטיקה האמריקאית, את חשיבותם של מסרים קצרים ואפקטיביים ואת המשקל שנודע לקשר אישי עם הנשיא.

אין סיבה להמעיט ביתרונות האלה. שליטה בשפה, היכרות תרבותית וניסיון ממושך מול המערכת האמריקאית עשויים לסייע מאוד בניהול משא ומתן, בהעברת מסרים ובבניית אמון. ואולם, מכאן ועד לטענה שהרקע האמריקאי של נתניהו הוא הסיבה המרכזית ליחסיו עם טראמפ, או שהוא תנאי הכרחי ליצירת קשרים קרובים עם נשיאי ארצות הברית, המרחק גדול. ההיסטוריה של היחסים בין שתי המדינות מוכיחה אחרת.

לוי אשכול ולינדון ג'ונסון

לוי אשכול, שעמד בראש ממשלת ישראל בשנות הששים, ביסס קשרים קרובים עם הנשיא לינדון ג'ונסון, אף שלא היה עם רקע אמריקאי כמו נתניהו ולא התאפיין באותה שליטה תקשורתית בסגנון האמריקאי. במכתב לראש הממשלה אשכול מ-2 בינואר 1964 [כתב ג'ונסון](#) על היחסים הקרובים והכנים בין שתי הממשלות, והביע רצון להמשיך את מידת ההבנה ההדדית שאיפיינה את היחסים בתקופות קודמות. המסמך, המצוי בארכיון ההיסטורי של מחלקת המדינה האמריקאית, ממחיש כי הקשר בין המנהיגים והמדינות נשען על אמון, התכתבות ישירה ואינטרסים משותפים.

יצחק רבין וביל קלינטון

יצחק רבין, איש צבא, שגריר ישראל בארה"ב ומדינאי ישראלי, פיתח במהלך שנות שירותו בארה"ב יחסים קרובים ומיוחדים עם הנרי קיסינג'ר, האיש החזק והמשפיע ביותר בממשל ניקסון ובהמשך, כראש ממשלה בקדנציה השנייה שלו, מערכת יחסים משמעותית עם הנשיא ביל קלינטון. היחסים ביניהם התנהלו על רקע תהליך השלום, האינטרס האמריקאי בקידום הסדר אזורי והמאמצים לחזק את מעמדה של ישראל במערכת הבינלאומית, לצד הערכה אישית עמוקה של הנשיא קלינטון את יצחק רבין. במסיבת עיתונאים משותפת במרץ 1993 [תיאר קלינטון](#) את הקשר בין ישראל לארצות הברית כקשר ייחודי, המבוסס על ערכים ואידיאלים משותפים, והדגיש כי הדמוקרטיה הישראלית היא אבן יסוד של היחסים בין המדינות.

גם אהוד ברק, שכיהן כראש ממשלה תקופה קצרה יחסית, קיים קשרים קרובים עם קלינטון. במקרים אלה, הקרבה האישית לא היתה מנותקת מהמדיניות: היא התפתחה על רקע שיתוף פעולה מדיני וניסיון לקדם יעדים אסטרטגיים משותפים.

אריאל שרון ואהוד אולמרט עם ג'ורג' בוש הבן

גם אריאל שרון ואהוד אולמרט הצליחו לפתח יחסים קרובים עם הנשיא ג'ורג' בוש הבן. מדובר במנהיגים בעלי רקע, סגנון אישי ותפיסות פוליטיות שונים מאלה של נתניהו, ובכל זאת הצליחו לבסס שיתוף פעולה הדוק עם הבית הלבן. [התיעוד ההיסטורי](#) הרשמי של ביקורי נשיאי ארצות הברית בישראל ושל פגישותיהם עם מנהיגי המדינה ממחיש עד כמה היחסים בין המדינות התקיימו לאורך עשורים, תחת ממשלות ישראליות ואמריקאיות מתחלפות.

אין פירוש הדבר שכל אחת ממערכות היחסים האלה היתה נטולת מחלוקות, או שהמנהיגים הישראלים הצליחו להשיג כל יעד שביקשו. הטענה מצומצמת יותר: נתניהו אינו ראש הממשלה הישראלי הראשון שהצליח ליצור קשר אישי קרוב עם נשיא אמריקאי, ורקע אמריקאי אינו תנאי הכרחי לכך.

אותו נתניהו, נשיאים שונים

כאן מתעוררת שאלה נוספת. אם הרקע האמריקאי של נתניהו הוא יתרון כה מכריע, כיצד אפשר להסביר את העימותים החריפים שניהל עם נשיאים אמריקאים אחרים?

נתניהו ניהל יחסים מתוחים עם ברק אובמה, בעיקר על רקע הסכסוך הישראלי-פלסטיני והסכם הגרעין עם איראן. ב-2015 נשא נאום בקונגרס האמריקאי בהזמנת ההנהגה הרפובליקנית, בלי תיאום מוקדם עם הבית הלבן, במהלך שנתפס בממשל אובמה כאתגר ישיר למדיניות הנשיא. גם היחסים עם ג'ו ביידן, שהיה תומך ותיק בישראל והכיר את נתניהו במשך עשרות שנים, כללו מחלוקות משמעותיות. במרץ 2010, למשל, פרסום תוכניות בנייה במזרח ירושלים במהלך ביקורו של ביידן (כסגן נשיא) בישראל עורר משבר דיפלומטי. בהמשך, במהלך כהונתו של ביידן כנשיא, התגלעו מחלוקות נוספות בנוגע להתנחלויות, לאיראן ולניהול המלחמה בעזה.

גם בתקופת הנשיא ביל קלינטון, בתחילת כהונתו הראשונה של נתניהו, נרשמו חיכוכים משמעותיים סביב תהליך השלום. [סקירה היסטורית של העיתון "וושिंगטון פוסט"](#) מתעדת את העימותים האלה ואת העובדה שמערכת היחסים בין נתניהו לנשיאים אמריקאים השתנתה באופן ניכר בהתאם לזהות הנשיא, למדיניותו ולמחלוקות שעל הפרק.

המסקנה אינה שנתניהו נכשל בהכרח ביחסיו עם הנשיאים האלה, או שהאחריות לכל המשברים היתה שלו בלבד. גם לנשיאים האמריקאים היו אינטרסים, עמדות ומגבלות משלהם. אבל המקרים האלה מלמדים כי כימיה אישית אינה מסבירה הכל. אותה היכרות עם התרבות האמריקאית יכולה להתקיים לצד יחסים מצוינים עם נשיא אחד ולצד עימותים עם נשיא אחר. המשתנה המכריע אינו רק מי הוא ראש הממשלה הישראלי, אלא גם מי הוא הנשיא האמריקאי, מהן מטרותיו, ועד כמה המדיניות של שני הממשלים מתיישבת זו עם זו.

תמיכה אישית אינה בהכרח הישג לאומי

תמיכתו של טראמפ בנתניהו עשויה להעניק לראש הממשלה יתרונות פוליטיים ומדיניים. היא עשויה להעיד על אמון אישי, על נכונות לשיתוף פעולה ועל הערכה לתפקיד שמילאה ישראל במדיניות האמריקאית במזרח התיכון. סביר להניח שבשמונה הפגישות שהתקיימו בין השניים מאז

נכנס הנשיא טראמפ לכהונתו השנייה ובעשרות שיחות טלפון ביניהם, נרקמו גם הבנות משמעותיות, שאינן חשופות בהכרח לציבור הרחב בישראל ובארה"ב.

אבל יש להבחין בין האינטרס האישי של נתניהו, האינטרס הפוליטי של טראמפ והאינטרס הלאומי של ישראל. לנתניהו עשוי להיות אינטרס להציג את קרבתו לנשיא האמריקאי כהוכחה למעמדו בעיני הנשיא והממשל האמריקאי וליכולתו להבטיח את תמיכתה של וושינגטון. לטראמפ עשוי להיות אינטרס בהמשך כהונתו של מנהיג שהוא מכיר, שותף להעדפותיו המדיניות ושעמו הוא מעוניין להמשיך לעבוד.

האינטרס הישראלי, לעומת זאת, צריך להיבחן על פי תוצאות: האם מדיניותו של הממשל האמריקאי מחזקת את ביטחון ישראל? האם היא משמרת את חופש הפעולה שלה? האם היא מקדמת את האינטרסים החיוניים שלה? האם היא תורמת למעמדה הבינלאומי וליכולתה לקיים שיתוף פעולה רחב עם ארצות הברית לאורך זמן?

שלושת האינטרסים עשויים לחפוף, אך אין שום הכרח שיחפפו תמיד והמציאות במהלך כהונתו השנייה של טראמפ הוכיחה זאת ביותר ממקרה אחד. כך למשל בכפיית הפסקות האש ברצועת עזה ובלבנון בעיתוי לא מתאים מבחינת האינטרס הישראלי וטרם השלמת המשימות הצבאיות, החזרת מטוסי חיל האוויר שהיו בדרכם לתקיפה משמעותית אחרונה באיראן ביומה האחרון של המערכה "עם כלביא" (יוני 2025), הפסקת המערכה השנייה נגד איראן ("שאגת הארי" פברואר-מרץ 2026) טרם זמנה וחתומה על מזכר הבנות עם איראן לקראת הסכם, שאמנם הופר על ידי האיראנים ולמעשה לא התקיים, ושנתפס על ידי ישראל (ולא רק על ידה) כהסכם כניעה לאיראן, וכל זאת ללא התחשבות באינטרסים חיוניים של ישראל.

נשיא אמריקאי יכול לתמוך בראש ממשלה ישראלי מסוים ועדיין לקבל החלטות שאינן תואמות את העדפותיה של ממשלת ישראל. ראש ממשלה יכול לקיים קשר אישי קרוב עם הנשיא ועדיין להידרש להתנגד למדיניות אמריקאית מסוימת. לכן אין לראות בעצם התמיכה הפוליטית של טראמפ הוכחה לכך שכל החלטותיו יהיו לטובת ישראל, או לכך שנתניהו הוא היחיד המסוגל לשמר את הברית עם ארצות הברית, או לחלופין, שנתניהו, בעיקר לאחר תמיכה מפורשת של הנשיא טראמפ בבחירתו, יוכל להתנגד לדרישה או דרישות של הנשיא ולדחותן.

השאלה החשובה אינה אם טראמפ אוהב את נתניהו, אלא אם מערכת היחסים משרתת את ישראל גם כאשר האינטרסים של שני המנהיגים אינם חופפים.

התמיכה של טראמפ והאיום המשתמע

כאן נמצא לב הבעיה. הצהרת התמיכה של טראמפ אינה מסתכמת בהבעת תמיכה במועמד ישראלי; היא כוללת איום מפורש הקושר בין זהות ראש הממשלה הבא לבין נכונותה של ארצות הברית להמשיך במאמץ הצבאי מול איראן, שעדיין מהווה איום קיומי על מדינת ישראל.

המשפט המרכזי "If Israel has the wrong Leader, which would be anyone other than Bibi" מגדיר מראש כל מועמד שאינו נתניהו כבחירה שגויה. מיד לאחר מכן מציג טראמפ תרחיש שאם ראש הממשלה הבא לא יהיה נתניהו, ארצות הברית תצטרך לבצע את המשימה בעצמה, ומוסיף

שאינו נוטה לעשות זאת. המשמעות המשתמעת ברורה: אם הישראלים יבחרו במנהיג אחר, הם עלולים שלא לקבל את אותה רמת מחויבות אמריקאית במערכה מול איראן.

חשוב לדייק. טראמפ לא איים במפורש להפסיק את כלל הסיוע הביטחוני לישראל, לא הודיע שיפגע בה אם נתניהו יפסיד, ולא הציב אולטימטום רשמי שלפיו ארצות הברית תנטוש את ישראל. הוא קישר בין זהות המנהיג הישראלי לבין נכונותו להמשיך בפעולה מול איראן. ההבחנה הזאת חשובה, אך אין בה לשלול את מהות המסר כאיום, ולו במשתמע.

אלא שגם איום משתמע עשוי להפעיל לחץ פוליטי משמעותי. ארצות הברית אינה מדינה זרה רגילה מבחינת ישראל. היא בעלת בריתה המרכזית, ספקית חשובה של אמצעי לחימה, שותפה מודיעינית ודיפלומטית ומעצמה בעלת השפעה מכרעת על הסביבה האסטרטגית שבה ישראל פועלת, כמו גם על מעמדה של ישראל בזירה הבינלאומית.

כאשר נשיא ארצות הברית פונה לציבור הישראלי ערב בחירות ומקשר בין בחירתו של ראש ממשלה מסוים לבין נכונותה של וושינגטון להמשיך במאמץ ביטחוני, המסר אינו נשאר בגדר דעה אישית. הוא מקבל משמעות מעשית, משום שהנשיא מחזיק בכוח להשפיע על חלק מהתנאים שעליהם נשענת מדיניות הביטחון הישראלית.

הבוחר הישראלי עלול למצוא את עצמו ניצב בפני שאלה שלא היתה אמורה להפוך לשיקול מכריע בהכרעתו: האם הצבעה נגד נתניהו עלולה לסכן את המשך המחויבות האמריקאית להתמודדות עם איראן? כך הופכת העדפה פוליטית של נשיא זר לאזהרה בדבר השלכותיה האפשריות של בחירה דמוקרטית. המשמעות היא שלילת חופש הבחירה מידי אזרחים ישראלים, ולו אלו שיבינו את המסר כפשוטו.

חופש הבחירה הוא יותר מהזכות להצביע

דמוקרטיה אינה מסתכמת בכך שהקלפיות נפתחות במועד, שהקולות נספרים ושכל אזרח רשאי להצביע. היא מבוססת גם על זכותם של האזרחים לגבש עמדה עצמאית, לבחון חלופות ולהכריע מי ינהיג אותם בלי לחץ חיצוני שנועד להרתיע אותם מבחירה מסוימת.

כמובן, גם בתוך דמוקרטיה מותר למועמדים להזהיר מפני מדיניות של יריביהם. מותר להם לטעון שהחלופה מסוכנת לביטחון המדינה, להציג את תפיסותיהם המדיניות ולהסביר מדוע לדעתם הם המתאימים ביותר להנהיג. אלא שיש הבדל מהותי בין טיעון של מועמד ישראלי, הנושא באחריות ציבורית כלפי הבוחר הישראלי, לבין אזהרה של נשיא זר המחזיק בכוח להשפיע על שיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל. הראשון משתף בויכוח הדמוקרטי בישראל. השני מפעיל את מעמדו הבינלאומי כדי להשפיע על ההכרעה הריבונית של מדינה אחרת.

הבעיה אינה בכך שטראמפ מחזיק בדעה על נתניהו. הבעיה היא שהעדפתו הפוליטית מלווה במסר על המחיר הביטחוני האפשרי של אי-קבלתה. העדפתו זו של הנשיא והאופן בו בחר להביאה לידי ביטוי פוגעים במישרין בחופש הבחירה של אזרחים ישראלים, מכיוון שחופש הבחירה אינו רק הזכות לסמן פתק מסוים. הוא גם הזכות לשקול את האפשרויות בלי שגורם חיצוני בעל כוח משמעותי ינסה לעצב את ההכרעה באמצעות חשש מהשלכות שעליהן יש לו השפעה.

פגיעה אפשרית בחופש הדעה

המסר של טראמפ עלול להשפיע לא רק על השאלה למי יצביע האזרח, אלא גם על אופן הדיון הציבורי. כאשר נשיא ארצות הברית מציג את נתניהו כשותף שאין לו תחליף, ומזהיר כי בחירה במישהו אחר תטיל על ארצות הברית לבדה את נטל ההתמודדות עם איראן, הוא עלול לתרום ליצירת אווירה שבה עצם התמיכה במועמד חלופי נתפסת כהימור על ביטחון המדינה.

מי שמבקש לבחון ברצינות חלופה לנתניהו נדרש אז להתמודד לא רק עם שאלות של מדיניות, ניסיון ותפקוד, אלא גם עם החשש שהחלופה תעלה לישראל במחיר אסטרטגי. מי שמבקש להפריד בין האינטרס הישראלי לבין העדפותיו של טראמפ עלול להיתקל בטענה שהוא מסכן את הברית עם וושינגטון. אכן, אין הכרח שהצהרת טראמפ אכן תשנה את הצבעתם של אזרחים, ואין בסיס לקבוע מראש את השפעתה על תוצאות הבחירות. אבל עצם האפשרות שהמסר ייצור לחץ כזה ראוייה לדיון ציבורי.

חופש הדעה כולל את הזכות לחלוק על תפיסת הביטחון של ראש הממשלה, להעריך אחרת את האיום האיראני ולהאמין שניתן לשמר את הברית עם ארצות הברית גם תחת ממשלה אחרת. הוא כולל גם את הזכות להאמין כי שינוי בהנהגה עשוי לשפר את היחסים עם וושינגטון.

נשיא זר רשאי להציג את הערכתו, אך אינו מוסמך לקבוע עבור הציבור הישראלי איזו חלופה פוליטית היא היחידה האפשרית. הכרעה דמוקרטית אמיתית מחייבת לאפשר לציבור לשקול את השלכותיה הבינלאומיות של בחירתו בלי להפוך את רצונו של נשיא זר לתנאי לגיטימיות של אותה בחירה.

ריבונות ישראלית אינה ניתנת להאצלה לבית הלבן

הבעיה נוגעת לעיקרון יסודי: הסמכות לבחור את ממשלת ישראל שייכת לאזרחי ישראל. אין בכך כדי לשלול את זכותו של נשיא ארצות הברית להביע עמדה. גם אין הכרח שכל התבטאות של מנהיג זר בנוגע לפוליטיקה הישראלית תיחשב להתערבות פסולה מבחינה משפטית. אבל, יש הבדל בין הבעת הערכה לבין ניסיון להשפיע על הכרעה ריבונית באמצעות קישור בין בחירה פוליטית לבין המשך מחויבות ביטחונית.

הבחירה בראש ממשלת ישראל אינה משאל אמון בנשיא ארצות הברית. היא אינה מבחן לנאמנותם של הישראלים למי שסייע למדינה בעבר. והיא אינה אמורה להתקבל על פי השאלה איזה מועמד מבטיח את שביעות רצונו של הבית הלבן. האזרחים רשאים להביא בחשבון את חשיבות היחסים עם ארצות הברית. למעשה, יהיה זה בלתי אחראי להתעלם מהם. אבל עליהם לעשות זאת כחלק מהערכתם העצמאית של מכלול השיקולים הלאומיים, ולא מתוך הנחה שמנהיג זר רשאי להגדיר מראש את הבחירה הלגיטימית היחידה.

יש כאן גם שאלה של תקדים. היום מדובר בתמיכת טראמפ בנתניהו. בעתיד עשוי נשיא אמריקאי אחר לתמוך במועמד אחר, להתנגד לממשלה מכהנת או לקשור את המשך שיתוף הפעולה עם ישראל בהכרעה פוליטית אחרת. בהקשר זה חשוב להדגיש שהיה זה ראש הממשלה נתניהו עצמו שביקר חריפות את התערבות הנשיא קלינטון בבחירות 1996, כאשר פירש את מהלכיו, בדגש לגבי ארגון פסגת שארם א-שייח' בתחילת 1996, בעקבות גל פיגועי ההתאבדות וזמן קצר לפני הבחירות,

כמהלך שנועד לתמוך בראש הממשלה שמעון פרס שהתמודד מולו בבחירות. כך נהג נתניהו גם בבחירות 1999 מול אהוד ברק, כשחש שהנשיא קלינטון תומך בו. בשני המקרים האלה לא הביעו הנשיאים האמריקאים תמיכה מפורשת כתמיכת הנשיא טראמפ בנתניהו ובמובן זה, מהלכו של הנשיא טראמפ הוא תקדימי בכל ההיסטוריה של יחסי ישראל-ארה"ב.

אם נקבל את העיקרון שלפיו התערבות כזאת לגיטימית כאשר היא תומכת במועמד המועדף עלינו, אנו מסתכנים בהפיכת הריבונות הישראלית לעיקרון שתוקפו תלוי בזהות הנשיא הזר ובזהות המועמד המקומי. הגנה על הדמוקרטיה מחייבת עקביות: הזכות לבחור באופן עצמאי שייכת לציבור הישראלי, בלי קשר לשאלה אם נשיא ארצות הברית מעדיף את המועמד הנבחר או את יריבו.

הסכנה שבהפיכת קשר אישי לחוב פוליטי

מעבר לשאלה הדמוקרטית, לתמיכתו של טראמפ עשויה להיות גם מחיר מדיני ואסטרטגי. אם נתניהו יבחר לאחר שטראמפ הצהיר בפומבי על תמיכתו בו, הנשיא האמריקאי עשוי להציג את התוצאה כהוכחה לכך שהתערבותו סייעה להכרעה. או אז, טראמפ יראה בתוצאה הישג אישי, וכאשר הניסיון מלמד שסוגיית הנאמנות בעבור הנשיא טראמפ מאוד משמעותית וכשהוא מייחס חשיבות רבה מאוד ליוקרתו ולמעמדו ו"מכור" ליחסי שליטה, הוא עשוי לצפות מנתניהו להפגין נאמנות מדינית ופוליטית בהתאם.

כאן טמון סיכון משמעותי: יחסים שאמורים לשרת את האינטרסים של שתי המדינות עלולים להתפרש כיחסים של חוב אישי. ראש ממשלת ישראל עלול להידרש להביא בחשבון לא רק מה נכון לישראל, אלא גם כיצד תתקבל החלטתו בבית הלבן ומה יהיה המחיר של התנגדות לנשיא שתמך בו בפומבי. אין פירוש הדבר שנתניהו בהכרח יפעל כך, או שכל החלטה שלו תהיה כפופה לרצונו של טראמפ. אולם תמיכה אישית ופומבית יוצרת פוטנציאל ללחץ פוליטי שאינו קיים באותה מידה במערכת יחסים המבוססת על הסכמים, מוסדות ואינטרסים משותפים.

הסיכון מתחדד כאשר מדובר בנשיא המבקש לקשור בין נאמנות אישית לבין הישגים מדיניים. אם הקרבה האישית נתפסת כמקור להצלחה פוליטית, התנגדות לנשיא עלולה להפוך לא רק למחלוקת בין מדינות, אלא גם למבחן אישי. ישראל צריכה להבטיח כי ראש הממשלה שלה מסוגל לומר לנשיא האמריקאי "לא" כאשר האינטרסים החיוניים של המדינה מחייבים זאת. ברית אמיתית אינה מבוססת על ציות אוטומטי. היא מבוססת על הכרה בכך שלכל צד יש אינטרסים משלו, ושחברות אינה מחייבת ויתור על שיקול דעת עצמאי.

האינטרסים של וושינגטון אינם חופפים לאלה של ירושלים

דוגמה קונקרטית למתח האפשרי בין האינטרסים של שתי המדינות ניתנה במאי 2025, כאשר ממשל טראמפ הודיע על הסכם להפסקת התקיפות האמריקאיות נגד החות"ים בתימן. ההסדר, בתיווך עומאן, נועד לעצור את המערכה הצבאית בין ארצות הברית לחות"ים, ובפרט את הפגיעה בתנועה הימית באזור הים האדום ומצר באב אל-מנדב. אולם ההסכם לא כלל התחייבות של החות"ים להפסיק את תקיפותיהם נגד ישראל. דובר החות"ים מוחמד עבד א-סלאם [אמר לרויטרס](#) ב-7 במאי

2025 כי ההסכם אינו כולל את ישראל בשום צורה. גם דיווח רויטרס על ההסדר הדגיש כי הוא התמקד בהפסקת התקיפות נגד כלי שיט אמריקאיים ובשמירה על נתיבי השיט.

המשמעות מבחינת ישראל היתה שהסכם שנועד לשרת אינטרסים אמריקאיים לא הסיר את האיום החות'י על ישראל. אין בכך הוכחה שטרמפ ביקש לפגוע בישראל, או שההסדר היה מנוגד מכל בחינה לאינטרס הישראלי. לארצות הברית היו שיקולים עצמאיים הנוגעים להגנה על נתיבי השיט, לעלות המערכה ולמטרותיה הצבאיות. אבל האירוע ממחיש עיקרון בסיסי ביחסים בין בעלות ברית: גם כאשר קיימת קרבה אישית בין המנהיגים, ארצות הברית מחויבת בראש ובראשונה לאינטרסים אמריקאיים ולכן, אינה מחויבת בהכרח להמשיך בפעולה צבאית עד שכל האיומים על ישראל יוסרו.

זו בדיוק הסיבה לכך שישראל אינה יכולה להסתפק בהנחה שקשר אישי טוב עם נשיא אמריקאי מבטיח תיאום מלא בין המדינות. אם ממשלת ישראל תבקש בעתיד להמשיך במערכה, להתנגד להסדר או לנקוט צעד שהנשיא האמריקאי מתנגד לו, עליה לבחון את ההחלטה על פי האינטרסים הישראליים. אם הקשר עם הנשיא נתפס גם כמקור להישג הפוליטי של ראש הממשלה, התנגדות לו עלולה להיות מורכבת יותר מבחינה אישית ופוליטית. השאלה אינה אם נתניהו יוכל להתנגד לטרמפ, אלא אם מערכת היחסים שנוצרת סביב התמיכה האישית מקלה על קבלת החלטה כזאת או מקשה עליה.

"היחסים המיוחדים" אינם רכושם של שני מנהיגים

הטעות העמוקה ביותר בדיון על תמיכתו של טראמפ בנתניהו היא צמצום היחסים המיוחדים בין ישראל לארצות הברית למערכת היחסים בין שני אנשים. היחסים האלה לא נוצרו עם נתניהו, והם אינם אמורים להיחלש באופן מהותי בעקבות חילופי שלטון בירושלים או בושינגטון. היחסים המיוחדים בין המדינות נשענים על אינטרסים אסטרטגיים משותפים, על שיתוף פעולה ביטחוני ומודיעיני, על קשרים כלכליים וטכנולוגיים, על עבודה משותפת בין מוסדות, על ערכים משותפים ועל זיקות חברתיות ופוליטיות עמוקות. הקשרים בין מערכות הביטחון, קהילות המודיעין, משרדי החוץ, הקונגרס, התעשיות הביטחוניות, האקדמיה והחברה האזרחית יוצרים תשתית המאפשרת למדינות לעבוד יחד גם כאשר המנהיגים חלוקים בדעתם.

ההיסטוריה שהוצגה לעיל ממחישה זאת היטב. היחסים בין אשכול לג'ונסון, בין רבין לקלינטון ובין שרון ואולמרט לבוש הבן התקיימו תחת נסיבות שונות, אך נשענו על אינטרסים משותפים ועל שיתוף פעולה רחב יותר מהקשר האישי. התיעוד ההיסטורי הרשמי של מחלקת המדינה האמריקאית, לצד מסמכי הבית הלבן מתקופת קלינטון, מספקים עדות לכך שהיחסים המיוחדים בין המדינות נתפסו לאורך זמן כקשר רחב ועמוק, ולא כקשר התלוי באדם יחיד.

לכך יש להוסיף את חשיבותה של התמיכה הדו-מפלגתית בישראל בארצות הברית. לאורך שנים נהנתה ישראל מתמיכה רחבה בקרב חלקים נרחבים בשתי המפלגות הגדולות. התמיכה הזאת לא היתה מוחלטת, ולא מנעה מחלוקות קשות. אולם היא סיפקה לישראל בסיס פוליטי רחב יחסית, שאיפשר לה לשמור על שיתוף פעולה גם כאשר הבית הלבן והקונגרס נשלטו בידי מפלגות שונות. כאשר ישראל מזוהה יותר ויותר עם מפלגה אמריקאית אחת ועם מנהיג מסוים, היא עלולה להיחשף

לתנודות הפוליטיקה הפנימית בארצות הברית. ממשל מתחלף, הנהגה מפלגתית חדשה או שינוי בעמדות הציבור האמריקאי עלולים להשפיע על המדיניות כלפיה.

העיוותים בין נתניהו לאובמה, ובמיוחד נאום הקונגרס ב-2015, המחישו את הסיכון שבהפיכת יחסי ישראל-ארצות הברית לחלק מהמאבק המפלגתי האמריקאי. אין פירוש הדבר שעל ישראל להימנע ממחלוקות עם נשיא אמריקאי כדי לשמר את אהדת שתי המפלגות. לעתים מחלוקת היא הכרחית. אבל ראוי שהמחלוקות יתקיימו על בסיס ענייני, ושמשלות ישראל ישמרו על קשרים רחבים עם המערכת הפוליטית האמריקאית כולה. היחסים בין ישראל לארצות הברית צריכים להיות חזקים דיים כדי לעמוד גם בפני חילוקי דעות בין מנהיגים, ולא להיות תלויים בשאלה מי מהם מרוצה ממי ברגע נתון.

עצמאות מדינית אינה סותרת ברית קרובה

יש טיעון נגדי רציני שראוי להתייחס אליו. אפשר לטעון כי דווקא מערכת יחסים אישית הדוקה עם נשיא אמריקאי היא שמאפשרת לישראל להשיג את המרב מבעלת בריתה החשובה ביותר. קשר אישי עשוי לסייע בפתרון משברים, לאפשר גישה ישירה למקבלי ההחלטות ולהעניק לראש הממשלה השפעה שאינה מתאפשרת תמיד באמצעות ערוצים דיפלומטיים רגילים. יש בטענה הזאת ממש. אין צורך להמעיט בחשיבותם של אמון, היכרות אישית ויכולת לקיים שיחה ישירה. במצבי משבר, אלה עשויים להיות נכסים משמעותיים.

לפיכך, יש מי שיתנגדו לראות בעצם תמיכתו של טראמפ התערבות שלילית בכל מובן. נשיא אמריקאי רשאי להעריך מנהיג זר, להביע את דעתו ולנהל מדיניות חוץ בהתאם לתפיסתו. ישראל עשויה להפיק תועלת משיתוף פעולה הדוק עם ממשלו. אבל היתרון שבקשר אישי אינו מבטל את הסיכון שבתלות בו. ככל שהקשר האישי נעשה משמעותי יותר, כך חשוב יותר לבסס אותו על מוסדות, על הגדרת אינטרסים ברורה ועל יכולת לנהל מחלוקות בלי לסכן את עצם השותפות. ברית אמיתית אינה נמדדת רק ביכולת להסכים. היא נמדדת גם ביכולת לחלוק על נושאים מהותיים ולהמשיך לעבוד יחד.

ישראל צריכה להיות מסוגלת להכיר בחשיבותה של ארצות הברית בלי לוותר על עצמאות שיקול הדעת שלה. היא צריכה להיות מסוגלת להוקיר תמיכה אמריקאית בלי לראות בה התחייבות אישית כלפי הנשיא. והיא צריכה להיות מסוגלת להתנגד למדיניות מסוימת של הממשל האמריקאי כאשר היא סבורה שהיא פוגעת באינטרסים חיוניים, תוך ניהול המחלוקת באחריות ומתוך הבנת המחירים האפשריים. זו אינה עמדה אנטי-אמריקאית. זוהי תפיסה של ברית בין שתי מדינות ריבוניות, שכל אחת מהן מכירה באינטרסים של האחרת אך אינה מוותרת על האינטרסים שלה עצמה.

סיכום

תמיכתו של טראמפ בנתניהו עשויה להיות בעלת משמעות פוליטית ומדינית. אבל אין לראות בה כשלעצמה הוכחה להצלחתה של מדיניות החוץ הישראלית, ובוודאי לא הצדקה להפיכת העדפתו של נשיא אמריקאי לשיקול המכריע בבחירות בישראל.

ההיסטוריה מלמדת כי מנהיגים ישראלים בעלי רקע שונה מאוד הצליחו לבנות יחסים קרובים עם נשיאים אמריקאים. לוי אשכול, יצחק רבין, אהוד ברק, אריאל שרון ואהוד אולמרט אינם נתיניהו, ואף אחד מהם לא נזקק לביוגרפיה אמריקאית זהה לשלו כדי לפתח שיתוף פעולה משמעותי עם הבית הלבן.

גם ההיסטוריה של נתיניהו עצמו מלמדת כי הרקע האמריקאי והשליטה בשפה אינם מבטיחים יחסים טובים עם כל נשיא. היחסים עם טראמפ, כמו היחסים עם אובמה, ביידן וקלינטון, הושפעו גם מהאינטרסים, מהמדיניות ומהאופי של המנהיגים משני הצדדים.

הצהרת התמיכה של הנשיא טראמפ בראש הממשלה נתיניהו מעלה בעיה חמורה יותר מהשאלה מי יודע לדבר טוב יותר עם הנשיא האמריקאי. כאשר הנשיא קובע שכל מנהיג ישראלי שאינו נתיניהו הוא בחירה שגויה, ומקשר בין הבחירה הזאת לבין נכונותה של ארצות הברית להמשיך במערכה מול איראן, הוא מפעיל לחץ חיצוני על הכרעה דמוקרטית בישראל.

אין הכרח להוכיח שהצהרתו תשנה את תוצאות הבחירות, ואין צורך לייחס לו איומים מפורשים שלא השמיע, מעבר לאיום המפורש שכן הושמע. די בכך שהמסר מציב בפני הבוחרים את האפשרות שבחירה במנהיג אחר תעלה לישראל במחיר ביטחוני, ובכך מעורר שאלה רצינית על חופש הבחירה, חופש הדעה והריבונות הדמוקרטית.

במקביל, האירוע ממחיש מדוע ישראל אינה יכולה לבסס את יחסיה עם ארצות הברית על קשר אישי בין שני מנהיגים בלבד. הסכם החותמים ממאי 2025, שלא כלל התחייבות להפסקת התקיפות נגד ישראל, כמו כפיית הפסקות האש ברצועת עזה ובלבנון טרם השלמת המהלכים הצבאיים ושותי הדוגמאות האחרות שהוצגו לגבי איראן, הם תזכורת לכך שושינגטון מקבלת החלטות גם על פי האינטרסים שלה, שאינם תמיד חופפים לאלה של ירושלים וגם אינה מהססת לכפות על ישראל מהלכים, שאינם עולים בקנה אחד עם אינטרסים ישראלים.

הברית עם ארצות הברית צריכה להישען על אינטרסים וערכים משותפים, על שיתוף פעולה ביטחוני ומדיני עמוק, על קשרים כלכליים וחברתיים, על תמיכה דו-מפלגתית רחבה ועל תמיכה ציבורית רחבה (ובהתייחס לשני הרכיבים האחרונים חשוב להדגיש את הגירעון העמוק בו נתונה ישראל בימים אלו). היא צריכה להיות מסוגלת לשרוד חילופי ממשלות, חילופי נשיאים ומחלוקות בין מנהיגים. בסופו של יום, המדד החשוב ביותר ליחסים בין המדינות אינו אם נשיא אמריקאי קורא לישראלים לבחור במנהיג מסוים. המדד הוא אם הברית מאפשרת לישראל להגן על ביטחונה, לקדם את האינטרסים החיוניים שלה, לשמר את עצמאותה המדינית ולנהל מחלוקות עם בעלת בריתה בלי לאבד את השותפות האסטרטגית.

היחסים המיוחדים בין ישראל לארצות הברית אינם רכושו של נתיניהו, ואינם רכושו של טראמפ. הם נכס אסטרטגי של שתי המדינות ושל אזרחיהן. הציבור הישראלי רשאי לבחור בנתיניהו, והוא רשאי לבחור במועמד אחר. תפקידו של נשיא ארצות הברית הוא לנהל את יחסיו עם הממשלה שתבחר בישראל, לא להגדיר עבור אזרחי ישראל איזו בחירה תזכה במחויבותו. חבר אמת מכבד את זכותו של בעל בריתו לבחור את דרכו. ברית אסטרטגית אינה מחייבת ציות פוליטי, ודמוקרטיה ריבונית אינה זקוקה לאישורו של נשיא זר כדי להחליט מי ינהיג אותה.